

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

SUMARI

TEXT

Pensament i evolució.	(Editorial)
Beethoven, artista humà.	A. Sabater Mur.
L'ensorrament de l'Açuda.	C.
Intima.	Josep Güell.
Lleidatans d'ahir i lleidatans d'avui.-El Mestre Josep Güell	Josep Pinyol.
Efemèrides lleidatanes.	Lluís Montull.
Un record a Teodor Werner.	Ramón Xuriguera.
Paraules	J. Viladot Puig.
Llibres i Revistes.	R.
L'humor de tots.	
Els Deports	Javelot.
Plana dels que comencen.-A l'entorn dels problemes obriers.	Josep M. ^a Morlans.
Garba-Noves comentades,	

GRAVATS

L'Açuda	Foto. Farrán.
Claustrada de l'Açuda	» »
Arcades de l'Açuda.	» »
L'enderrocament de la nau de l'Açuda	» »
Senyera de l'Orfeó «Nova Tàrraga».	
L'Orfeó «Nova Tàrraga» al P. de la M. C. Mestre Josep Güell.	
L'humor de tots.	Caricatura de Shum.
Font de la Costa del Jan	Dibuix de J. Silva.

MOBLES:
Freixinet

Rambla de Ferrán, 37
LLEIDA:

Ferros ** Ferrreteria ** Carbons

Magatzems FLORENZA

BLONDEL LLETRA I

LLEIDA

FÁBRICA DE MOSAICS HIDRÁULICS

JOSEP PUJOL

Carretera de Barcelona (Plaça Murmuradors) - Teléfon n.º 234

LLEIDA

Joan Porta

Corredor de Comerç col·legiat

Plaça de la Sal, 13 i 15 pral.

Teléfon, 341. -- LLEIDA

PROPAGUÉU I

LLEGIU

LA REVISTA

“LLEIDA”

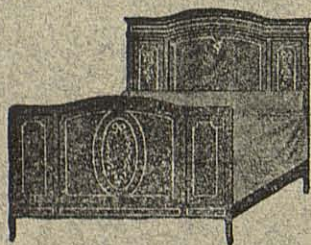
JOAN GUARDIOLA

SALDOS i confeccions en teixits

Plassa Constitució, 4 - LLEIDA

Si voleu estalviar visiteu aquesta casa.

LA MILLOR CASA DE MOBLES

“**ARMENGOL**”

Nom Comercial Registrat

Rambla de Ferran, 16.

Teléfon, 103

(Baixos de la Fonda d'Espanya)

LLEIDA.

REVESTIMENTS DECORATIUS

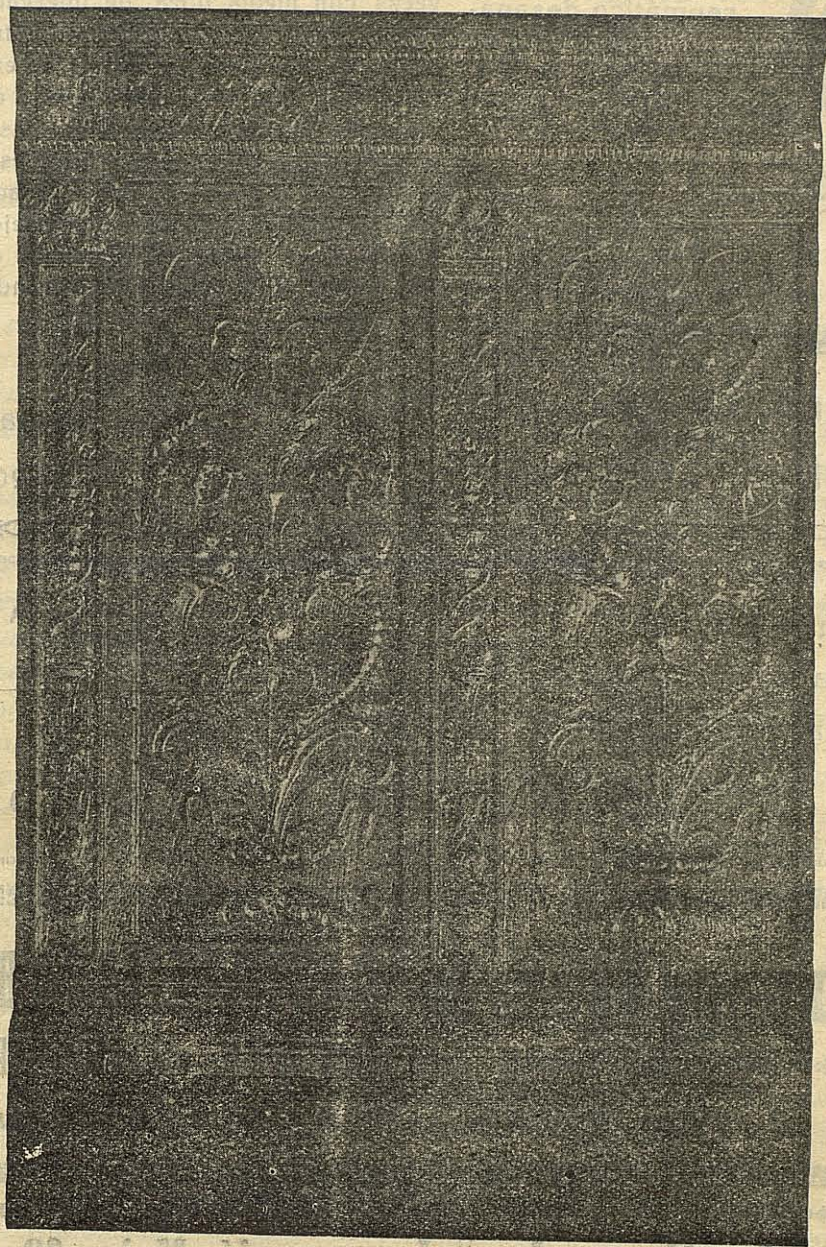
unell

DEKOR

down

DIMENSIONS: ALT 137 AMPLE 111,5 C/M

Aplicació de l'URALITA a les Arts Decoratives

Reproducció de les talles Antiques de fusta en sos tons naturals

TIPUS D'ARRIMADER ESTIL ITALIA SEGLE XV

Adreseeu vostres demandes a URALITA S. A. Sucursal de Lleida Rambla Ferran, n.º 61 - Teléfon 207

CEREBRINO MANDRI

Verdadero específico del dolor nervioso o reumático, desapareciendo por rebelde, que sea.

Cura el dolor

de cabeza, neuralgias (Faciales, Intercostales, de riñones, Ciática) y las molestias periódicas propias de la mujer

PREVENTIVO Y CURATIVO DE LA GRIPE

NUNCA PERJUDICA

MANERA DE TOMARLO:

Para el dolor de cabeza, neurálgias diversas, molestias periódicas de la mujer, una cucharadita disuelta en agua, una, dos, o tres veces con media hora de intervalo. En el reumatismo febril, una cucharadita tres o cuatro veces repartidas durante el día en la misma forma. En las enfermedades dolorosas crónicas han de tomarlo ocho días de cada mes en ayunas, y una o dos veces caso de presentarse el ataque de dolor. Usado en esta forma y siguiendo siempre el consejo del médico se logra vencer enfermedades dolorosas arraigadas y aliviar siempre grandemente a los enfermos.

Preparado por Francisco Mandri, Médico y Químico Farmacéutico.

ESCUDELLERS, 6

BARCELONA

Si voleu vestir amb elegancia visiteu la

Sastrería HORTAL

i us estalviareu un 20 % en les vostres compres.

Major, 100 1.er -- LLEIDA.

Longines CALIXTE CORBERÓ

Plaça la Sal - LLEIDA - Preu fixe

☐ Es el millor Relotje en OR - PLATA - Niquel ☐

Impremta Granada

de «LIBRERIA NUEVA»

Inauguració - Major, 32 - Lleida
Treballs comercials.

Impresos en relleu.

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

Direcció i Administració: Carme, 6-2.^{on}

Preu 50 Cèntims

⊗ ⊗ No es retornen els originals. - Dels treballs publicats en són responsables llurs autors. ⊗ ⊗

Pensament i evolució

Constatavem, en un editorial anterior, que la mateixa evolució de la llavor a l'arbre, s'havia produït pel pensament. I bé: qui contempli la natura, veurà constantment que tot obeeix a la mateixa llei.

Què fou la terra en el seu origen? Una massa de fang bullent on tota vida era impossible. Del desordre primer n'ha eixit, evolutivament, aqueixa meravella que avui contemplem. Tot camina, doncs, incessantment, vers un ordre i una perfecció llunyana, però irresistible, que apareix com un ideal suprem, fi de totes les coses i raó de tot ço que existeix. Qui pot, doncs, dubtar i deixar d'admirar la gran llei evolutiva?

Des del bri de molsa fins a l'arbre secular, del més petit insecte a l'home, tot ço que existeix es modifica incessantment, caminant a la perfecció. Tal és el desí que mostra la grandesa del Pensament que l'ha concebut.

Desapareixerà, un dia, tanta bellesa? Llavors, on rauria la grandesa d'aquesta obra condemnada a l'aniquilament? On seria sa admirable bellesa si, cosa fràgil i inconsistent, la sabiem destinada a extingir-se? Així, tot ço que riu, canta i plora en la natura, no seria més que fugisser, condemnat a l'etern oblit? Aquest ocell delicat que l'hivern ha mort, ha clos per sempre les seves parpelles? Aquesta mirada intel·ligent i amical s'esvairà amb el darrer sospir? I quina seria la raó de tants sofriments inútils, de tanta estèril bellesa? Hi hauria en això, si així fos, una mena d'incapacitat, d'angoixant imperfecció, de crueltat que revolta. Mirant les coses en aquest aspecte, es veu pro bé que, al món, hi mancaria una base, una raó, i davant d'aqueix manquement lògic—i moral—hom dubtaria d'ell mateix i es veuria aclaparat pel més negre escepticisme.

Situem-nos més alt i mirem millor! No: ço que és, no pot deixar d'ésser, i el vertigen que dona l'esterilitzant idea de la desaparició total, la llei d'evolució el cura, emplenant d'esperança el cor de l'home. I quan direm: la vida—no pas solament la de l'home, sinó tota la vida en la natura—és immortal, des de sa forma més rudimentària fins a les més perfectes, i s'eleva, en un cicle de múltiples transformacions, vers un ideal de prodigiosa bellesa, haurem restituit a l'obra divina, que és l'univers sencer, tota sa magnificència. I davant d'aqueixa total i ininterrompuda ascensió, comprendrem la raó de la vida, entendrem la utilitat del dolor que tota superació implica, i fins beneïren la felicitat a que, fatalment, tots devem arribar un dia o altre.

Beethoven, artista humà

Les festes musicals que s'han portat a cap amb motiu de la celebració del centenari de la mort de Beethoven venturosament han assolit un èxit gran, extraordinari i potser sense precedents a Catalunya. El públic hi ha acudit en quantitat tan gran que les sales on s'han celebrat les audicions no l'han pogut contenir. Podem afirmar, doncs, que la música beethoveniana és estimada del poble sense distinció de categories. La música del gran sord és ja gairebé popular.

¿A què és deguda aquesta popularitat? Es a la simpatia que desperta la tràgica vida del geni? ¿Es solament a la vàlua intrínseca de les seves obres?

Son molts més, inconsiderablement més, els que coneixen les seves composicions que els que coneixen la vida de l'autor. El dramatisme de la vida d'un home no és prou per a donar una vàlua excepcional a les seves obres. Dramàtica fou la vida de Cellini i la seva obra no és popular. Populars son les faules d'Isop mentres que la seva vida és gairebé desconeguda. Els sentiments que puguin despertar les malvestats de la vida de Beethoven no han contribuït gaire al espadiment de la seva música, però si l'inrevés: les obres del gran mestre han contribuït a que hom consideri la seva vida i relacioni les seves tragèdies personals amb les seves obres.

¿Quines son, doncs, les condicions de la música beethoveniana que la fan estimar del poble? ¿Radica, potser, en els seus motius melòdics quan aquestos apareixen destacats i son seguits amb emoció per l'auditori? L'èxit formidable que ha obtingut enguany la «IX Simfonia», la «Missa So-

lemnis» i els quartets ens demostra que no son sols les simfonies V, VI (Pastoral) i VII amb el seu Allegretto les úniques que apassionen a l'auditori. En tota obra artística hi ha motius que sobressurten del conjunt; aquestes arestes, que es destaquen com els campanars d'una ciutat, son aquells moments que ocasionen l'explosió entusiàstica de l'auditori, el dil·letant els espera amb una emoció abassegadora; per un d'aquests moments hom considera prou compensat tot l'esforç i sacrifici que hagi hagut de fer. Hi ha moments que l'entusiasta pensa amb sincera llàstima amb tots els desgraciats que no han pogut fruir aquells instants d'emoció insuperable.

En el moment de l'explosió d'aquest entusiasme general hem pensat alguna vegada:—Es verament art selecte aquest que fa vibrar a tothom, sense gairebé distinció d'intel·ligències ni preparacions tècniques? No serà això que en diuen «art fàcil», parió de les àries i romances i concertants de la música motejada de macarrònica, o dels «latiguillos» del art teatral? Els que hem sentit accelerar fortament els batecs del nostre cor per les notes del «Himne a la Jòia», de «L'aprenent bruixot», de la Marxa fúnebre d'«El Capvespre dels Deus», del gran coral de «La Ciutat invisible», del cor dels pelegrins, del «Tanhäuser» de l'«Aleluia d'«E! Messies», de l'«Aria», de Bach, serà que som una mena de *pagesos* sense donar-nos-en compte, que no sabem distingir el gra de la palla? Aleshores, Deu meu! què hi ha anat a copsar el públic a les audicions musicals del centenari de Beethoven? Per què tota la música d'aquest geni ha sigut prou al·licient per a omplir les sales de música

i no solament els concerts en que s'anunciaven les seves obres més grans o més populars? Establirem d'aquest fet la conclusió que tota la música beethoveniana és *terregada* feta a gust només d'un públic poca cosa més depurat que el que aplaudeix els pinyols de Làzaro o els fiattos calderons i falsets de Fletà?

Beethoven és considerat avui un clàssic, com Häendel, com Bach, com Palestrina, i, certament de Beethoven a Debussy, a Smetana i a Strawinsky hi va bona distància pel que es refereix a estil musical; però el cas extraordinari és que d'entre els ballets russos, ja populars a Barcelona, el que obté un èxit més complet és precisament «Petrouchka», de Strawinsky, i els que atorguen aquest bell èxit a «Petrouchka» son precisament els mateixos elements—en major nombre, està clar—que enguany no han arribat a cabre als locals on s'han celebrat els festivals del Centenari.

Es un fet, doncs, que avui, entre nosaltres, existeix un públic que estima la música clàssica i s'entusiasma cada dia més amb la música moderna, i, una de dues: o hem de convenir en que aquest públic és realment intel·ligent i, per tant, troba *substància* a la música beethoveniana com en troba a tota manifestació d'art musical, sia del estil que es vulgui, o aquest públic és integrat per *pagesos* de paladar adobat que el mateix s'empassa els escardots sencers que les margaridòies aquelles que no es deuen donar als porcs.

Algú potser esperava que el poble anònim i la selecció, diguem-ne aristocràtica, difícilment arribarien a una confluència de gustos musicals. «El dia que el poble arribi a manifestar la seva predilecció per Beethoven, els iniciats ja l'hauràn abandonat per insignificant.» Doncs bé, no ha estat així, i tan no ha estat així que mentre

el públic ingenu es lliurava noble i entusiasta a Beethoven hem sigut testimonis de com alguns elegits, en els cenacles artístics, pretenien donar una significació capciosa a la seva música; entre tant, la gent de cor i de sensibilitat, que no cerca en l'art més que l'emoció pura, aquella que per uns moments deslliura l'home de la seva matèria corruptible, ha obert de bat a bat les finestres del seu esperit per a saturar-se de les magistrals harmonies, sense pretendre donar les-hi una significació exclusiva.

Què vol dir que Beethoven cerqués en les Sagrades Escriptures tema per a una «Missa Solemnis»? El seu geni estava molt pel damunt de misèries sectàries. Els textos sagrats li evocaren una inspiració divina com la dona amada li evocà una inspiració profana i Napoleó una inspiració social. Quin aspecte de la vida material ni dels sentiments més enlairats i purs havien d'ésser negats al gran artista de Bonn? Per a quines manifestacions artístiques havia d'esser-li negada la comprensió ni la inspiració?

Per altra banda, Beethoven mai no es nega a si mateix. Ell fou l'artista noble i sincer; sempre fou ell; noble i sincerament es lliurà a la seva obra. Millet diu que la «Missa Solemnis», pel seu caràcter profà, no pot ésser executada en el temple, i, en efecte, l'Església prescindeix de Beethoven. Doncs, bé, oi aquelles glorioses pàgines, lliureu-vos a elles com les papalones a les flames i, malgrat les llàgrimes que la profundíssima emoció vos haurà arrencat, concloueu que, efectivament, aquella música no ha estat escrita pensant en fer-la ressonar sota les voltes dels temples. Beethoven segurament no pensava en el temple ni en el teatre, durant els cinc anys llargs en que treballà en la gran obra; es deixava portar per la inspiració sincera-

ment, sense pretendre conduir-la a un camí de conveniència, d'altra manera s'hauria traït. Que no sentia la religió de conformitat amb la litúrgia catòlica? Fou, potser per incapacitat? Arribarà potser algú a descobrir que l'autor de la Sonata a Kreutzer patia alguna insuficiència física o moral que li privava de manifestar-se en un sentit determinat, quelcom pel estil del astigmatisme que s'atribueix al Greco, causa de que les figures d'aquest pintor siguin sempre allargassades? Qui sap; però, suposant que aquest cas arribés, poca forrolla faria l'argument. Beethoven expressà els seus sentiments—repetim-ho una altra vegada—sincerament. En els textos sagrats, com en l'Himne a la joia invocà el nom de Deu humanament, amb un sentiment viu, amb passió d'home mortal, amb les mateixes exaltacions, amb els mateixos neguits, amb les mateixes tendreses, amb la mateixa sang i els mateixos nervis que integren i caracteritzen l'home que toca de peus a terra, encara que idealment hagi lligat el seu carro a un estel. On havia arribat Palestrina abans i arriben avui els autors i autorets que componen música litúrgica, per inspiració o per encàrrec, podia arribar-hi l'autor de la «Missa Solemnis», i avui, potser, aquesta obra incomparable integraria el repertori obligat de l'Església i se'n donarien audicions en les grans festes oficials i de precepte.

Però nosaltres opinem que la universalitat i fins la immortalitat de la música beethoveniana rau, precisament, en aquesta humanitat de que està saturada. Fixem bé aquest punt.

Parangonem la vida de l'artista amb la seva obra.

Els amics, els editors, la família mai no van contribuir a la felicitat de Beethoven. Al anar-se'n del món hauria pogut dir que res tenia que agrair als homes; no

obstant, repassant la seva correspondència veiem com no se'l pot titllar de desagraït. Pel tò de les seves lletres arribariem a suposar que Beethoven era deutor de tothom, que vivia de favor. Pel que toca a la vida de relació, el gran artista poca cosa deu a la humanitat, si és que li deu quelcom.

Respecte a la seva vida física el veiem torturat per l'obsessió de la tuberculosi, de quina enfermetat es creia hereu per part de sa mare; després la sordera, la terrible sordera i la malaltia del seu aparell gàstric, que l'arrocegà a la mort, junt amb la misèria material que va patir gairebé durant tota la seva existència. Reconequem que Beethoven no visqué pas en un medi prou apropiat per a esdevenir el més gran músic del món. Si la seva música hagués expressat les seves tristeses, si Beethoven hagués esclafat les seves llàgrimes damunt del pentàgrama, si l'amargor de les privacions i les ingrituds haguessin sigut la seva font d'inspiració, tothom trobaria natural, justa i lògica la seva música plorana biliosa o esquerpa. Així també hauria sigut humana, però d'una baixa humanitat. Avui, escoltant els seus esgarips diríem: Beethoven, amb els seus terribles blàsmes, es venja—de la manera que podia venjar-se un geni com ell—de les ingrituds dels homes i de la misèria que, com un grilló infamant, va arrocegar durant la seva vida.

Qui, que desconegués en absolut la seva vida, podria suposar que la música de Beethoven és obra d'un home a qui el destí havia escollit com a víctima propiciatòria? Hom diria que l'autor de les simfonies, al sentir-se arborat per l'inspiració es desfeia de la seva còrpora miserable i era solament el seu esperit desencarnat qui expressava musicalment unes idealitats que potser en cap manifestació del

Art han sigut mai igualment expressades. Tanta fel com amargà els seus llavis i mai una sola gota tacà les seves pàgines immortals!

Beethoven és l'artista de la serenitat, del ritme, de l'equilibri, de la ponderació. Els recursos tècnics acuden com llengües de foc damunt del seu front en el moment just, precís; no és mai ell qui cerca els recursos. Quan la seva idea genial li reclama el concurs de la veu humana fa us d'aquest nou element amb la mateixa noblesa i sinceritat que juga els instruments, sense abús, sense exprémer les facultats vocals per a obtenir un efecte teatral. I és per això que hauria pogut encapsalar

totes les seves obres amb el lema que posa a la «Missa Solemnis»: «Sortit del cor per a que entri al cor».

Es per això que Beethoven acaba d'obtenir la consagració definitiva d'artista excels. La seva música és l'expressió natural de l'ànima redimida de les misèries del món manifestant-se en un llenguatge que ressona fàcilment en l'esperit de les multituds, que «surt del cor per a entrar al cor».

Beethoven, com tota cosa gran, és humà, humà en el més ample sentit del mot. I és per això que els acords de la seva música ressonen en harmonia en el cor de la Humanitat.

A. SABATER MUR.

Intima

Quan canta cançons la Mare
que em deia al peu del bressol,
sento un brés que al pit se'm gronxa
pels batecs que fa mon cor.

—Ai! Mareta, tu et fas vella,
ara no sols cantar tant,
i alguns fils d'argent albiro
que fan tossa en el teu cap.

A sis fills tos pits criaren,
per aimar-te en resten cinc;
Deu volgué per àngel l'altre
que ens espera al Paradís.

A resar ens ensenyares
perque alcem el cor al cel,
quan la sort ens sigui adversa
i el món, mal ens vulgui fer.

Quan canta cançons la Mare
que em deia al peu del bressol,
pensant, ai! que l'he de perdre,
a mos ulls pugén els plors.

JOSEP GÜELL.

Octubre de 1898

Unb petita mostra de quan Mestre Güell
exercia la literatura a «Là'liga tarreguense».

L'ensorrament de l'Açuda

FA dues o tres setmanes que «La Publicitat» insertà un arborat article de l'eminent crític d'art Joan Sacs, encapsalat amb les dues titulars del present.

Les paraules de l'exconferenciant del nostre Ateneu, estàn tan ben adaptades a la veritat en ço que es refereix a la posició, no d'algún dels individus de la Comissió de Monuments, ans de la immensa majoria dels que assistiren a una reunió a tal objecte convocada, que la resta de les consideracions que el notable caricaturista Apa apunta en l'article de referència, son sobrerament justes.

Pensem, algun día, tal volta no tardà, parlar d'un afer semblant i potser pràcticament més greu, no obstant i haver-se aconseguit salvar un monument notabilíssim, que en les actuals circumstàncies, seria, afer probablement de solució més difícil. Aleshores, la salvació fou obra inicial d'un dels elements que va oposar-se a l'enderroc de l'Açuda, amb la col·laboració eficaç i entusiasta d'un dels pocs altres que també va mostrar la seva disconformitat en que fos aterrat el castell palau dels reis d'Aragó, comtes de Barcelona.

Que nosaltres hagem vist, solament un article d'«El País» d'aquesta ciutat, ha contestat l'admirable de l'amic Feliu Elies, agraint l'amor que els de fora han posat en les nostres obres d'art, intentant-se sa conservació.

«El País» recorda la important reunió que ara farà un any hi hagué a l'Ateneu, on hi assistiren «ilustres personalidades, críticos de arte. Presidentes de Sección de Ateneo, ex-alcaldes, ex-concejales, miem-

bros de la Real Academia de Bellas Artes, historiadores, catedráticos, etc.»

I tot i essent ben certa l'assistència de tan be de Deu, no ho és menys que, si la memòria no ens falla, l'Açuda no tingué més defensors que els Srs. Estadella, Sol, (D. Romà), Roca i Lletjós, Pinyol i Perenya (D. Alfred), fent esment aquest darrer, de l'interés estrany que manifestava la gent genuinament de dreita perquè l'Açuda fos transformada, ço que volia dir enderrocada, demanà què tenia de paradoxal el fet que els elements esquerrans es mostressin verament tradicionalistes en les qüestions d'Art, davant dels qui contraposant-se als deures de son ideari, es manifestaren, en aquest cas concret, com uns subversius enderrocadors.

El glaç dretista, que volia que un sol capitell de la vella Seu valgués més que tota l'Açuda, el fongué en una càlida alocució D. Romà Sol, qui no demanà solament la intangibilitat del monument sotsdit, ans la seva consolidació, opinió quesos tingueren tots els senyors abans esmentats.

Tal vegada fou el Sr. Pinyol qui feu pública l'existència d'un favorable estat d'esperit per part de l'alt cap de la Secció corresponent del Ministeri, qui amb el millor bon sentit encarregava a llurs subordinats lleidatans que, cas d'existir un interés artístic o arqueològic suficient, es proposés una solució distinta a la de l'enderroc de les voltes de l'Açuda.

Per cert que a la reunió s'acordà redactar un telegrama agraint tan belles disposicions i demanant la consolidació del monument, encar que habilitant-lo provisionalment per tal d'evacuar parcialment la Seu, sempre, però, respectant l'intangibi-

litat de les seves arcades, voltes i murs mil cops venerables.

De pas, assenyalarém que l'observació oportuna del Sr. Perenya, (que no tenia més objecte que cridar l'atenció de la gent que deuria interessar-se més per les coses d'Arqueologia, és un fet general al mon,) puix només els paisos retardataris son els que es veuen privats de Museus i demostren un menyspreu inconscient per les riqueses espirituals i les manifestacions artístiques, afillerats com es troben pels camins de la dominació material i l'acaparament de la riquesa en les mans exclusives dels elements directius, als que no els hi diu res l'enlairament interior de les masses i encara senten el desig que aquelles romanguin en l'estat de secular incapacitat.

Deurem agrair a «El País» la defensa que fa de l'esperit de Lleida, en vista de l'interés que demostra per la conservació de l'Açuda; però és ben cert que aquesta defensa no passa d'una bona intenció. L'esperit de Lleida és inexistent, perquè ja s'ha tingut cura d'ofegar-lo tantes vegades, igual que a certs homes homens ben intencionats i fortament patriotes en els fets, que es necessita d'un esforç considerable per despertar-lo.

Joan Sacs ignora, però, que l'Açuda no s'ha pas ensorrat. L'han ensorrat. I com eren de fortes i sòlides les voltes esbotzades, res ens ho dirà tan clar com els dies que s'hi ha treballat, les eines d'acer que s'hi han trencat i fet malbé per a destruir-les! Tot això fa evident que, malgrat la perillosa posició dels murs que miren l'interior del pati gòtic, (fortament inclinada cap endavant) amb els forts puntals, ja vells, que hi foren construïts per tal de contribuir a la consolidació de les runes venerables de l'estúpida explosió que la destruï, no hauria perdut la seva estabilitat per molts anys a venir.

El que passa és que malauradament s'estan fent i quasi acabant ja els treballs d'enderroc i que el perill de l'enfonsament total de l'Açuda, sigui mes imminent. Perquè no sols han de canviar el trebol, com abans es deia, sinó que faràn desaparèixer tot rastre de volta i àdhuc de parets que la sostenen; perquè son aterrats els nervis de les voltes, que eren intactes, i sols restaràn les parets exteriors, que son les que, per la banda nord de la Ciutat, han fet precària l'estabilitat del monument, suara empitjorada perque els murs externs que es trobavem sostinguts i lligats de certa manera amb les voltes, ara restaràn isolats i sense contactes defensius de capmena.

De manera que no resta altra esperança sinó que una vegada enderrocat, si no vol refer-se (per a utilitzar el lloc, que dalt del Castell sobra arreu, arreu) s'aterrin igualment les parets exteriors, úniques perilloses per la banda sotsdita, i torni a bastir-se tot tal com estava, si els elements es guarden degudament; amb tot lo que, encara s'hi hauria guanyat, puix tindriem una Açuda renovellada i forta en la part que resta de l'antigor; o bé, ço que és més de tèmer, que amb els mateixos materials, es basteixi un clos de fàbrica moderna que res no recordi de ço que avui s'ensorra.

I aleshores, el *finis Azudae* seria la segona edició del terrible esdeveniment a l'hora primera d'aquella tristíssima matinalada del 16 de juliol de l'any 1812.

Els lleidatans ja hi estem fets!

Una llarga i artística sèrie de fonts públiques que decoraven Lleida en temps dels nostres avis, i encara dels nostres pares, resta gairebé tota anihilada. No poques cases de fort caient típic han estat enrunades estúpidament, sense que les que han vingut a substituir-les valguin la pena d'esmentar-se. Anava ja a enrunar-se la Paheria que esperem serà degudament salvada, en sa reconstrucció; estava ja acor-

dat, sense protesta dels qui deurien haver-ho evitat, que fos arrasat el magnífic edifici de l'hospital de Santa Maria, que per una veritable casualitat pogué ésser posat fora de perill en temps de la Mancomunitat; i, en fi, ara desapareix, tal volta per a sempre, tota una ala de la Açuda, Acròpolis lleidatana que ha estat dominant el *Mons públicus* tal volta més de dos mil anys, segurament des d'abans dels temps de Cesar, i on, en temps medievals, es bastí la part més notable de les institucions que han estat la base legal del nostre caràcter, avui ja vacil·lant i tèrbol.

El problema, amic Sacs, estava, doncs, plantejat en els següents termes: Es volia aprofitar el clos de l'Açuda. En aquest cas, devia assegurar-se'n l'estabilitat. Això és ben cert i lògic.

Primera qüestió: Devia desmuntar-se la petita part de voltes que s'enrrunava i queia per l'acció del temps i del abandó i reconstruir-se després, ben acuranament, tal com estava? Sembla que sí. Aquesta fou l'opinió dels nostres amics.

Segona qüestió: El cost de les obres de reconstrucció era compensat per la valor estètica que es perdía en deixar de restituir-lo al seu estat primogènit? Aquesta contesta no podem fer-la nosaltres, puix depen de la concepció artística del qui dirigeix o del qui paga... que és qui mana. Al menys, legalment. Aleshores la posició nostra fou ben positiva.

Tercera qüestió: Cas d'enderrocar-se per a rehabilitar-la, prescindint de la seva reconstrucció, el cost de les obres és tan inferior al de l'anterior supòsit que val la pena que ens despedim per sempre, sempre de l'Açuda?

Val la pena que ho meditin els qui, contra l'oposat criteri dels qui saberen mostrar son amor a la Ciutat a son temps, en son responsables.

Quarta qüestió: No hauria estat millor deixar l'Açuda tal com era i aprofitar altres llocs més avinents, que allí hi sobren, per a bastir-hi de bell nou ço que es considerava necessari, tal volta amb menys cost?

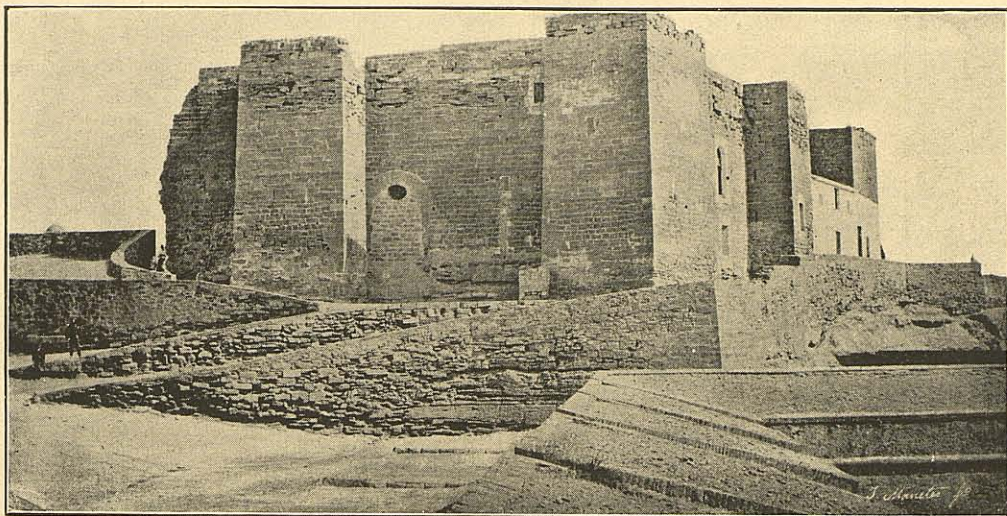
El comandant senyor Combelles ha donat sobrerament mostres d'amor a la Ciutat. No es compren com aquest amor no l'hagi dut a temer que restaria de la seva exclusiva responsabilitat artística i tècnica el bé o el mal que ens en pugui esdevindre. Encara que, ja hem assenyalat al començ, que una forta majoria d'eminències més o menys oficials, eren, de primer entuvi, partidaries de l'enderroc pur i simple, l'acord es prengué en el sentit de les minories comprensives. Es prengué l'acord, es veritat, però... s'ha fet lo contrari.

Recordi's que aquelles mateixes eminències han vist sense protesta com, abans de posar-se en pràctica, ja ha estat deplorablement trastornat el plànol d'eixamplament de la Ciutat i se segueix pertorbant la vida urbana de l'esdevinidor per tal com els nostres pobres fills en siguin les nostres propies víctimes. Si sembla que, per fi, s'hi vol posar algun remei, no és el que calia.

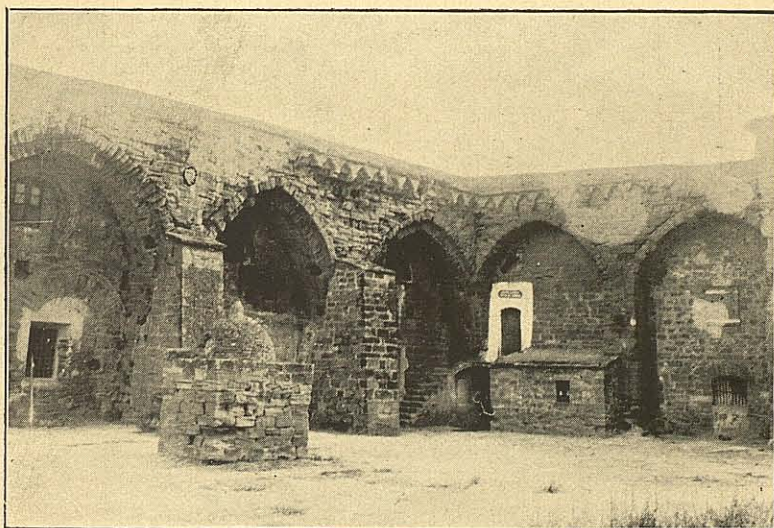
En produir-se aquest monstruós crim moral, que inclou tota mena de futurs crims d'ordre social, és molt d'extranyar que ens manqui certa sensibilitat per als afers de superior cultura?

Es aquest el cas de la gloriosa Açuda. Nosaltres, fidels a l'opinió manifestada aleshores pels amics esmentats, hem vist amargament ço que ha esdevingut i no cal dir com ens sentim insolidaritzats amb son enfonzament i com la nostra protesta desitjariem fos d'eficàcia per tal que es refes ço que desfet ha estat, si aital prodigi és ja possible.

L' enfonsament de l' Açada

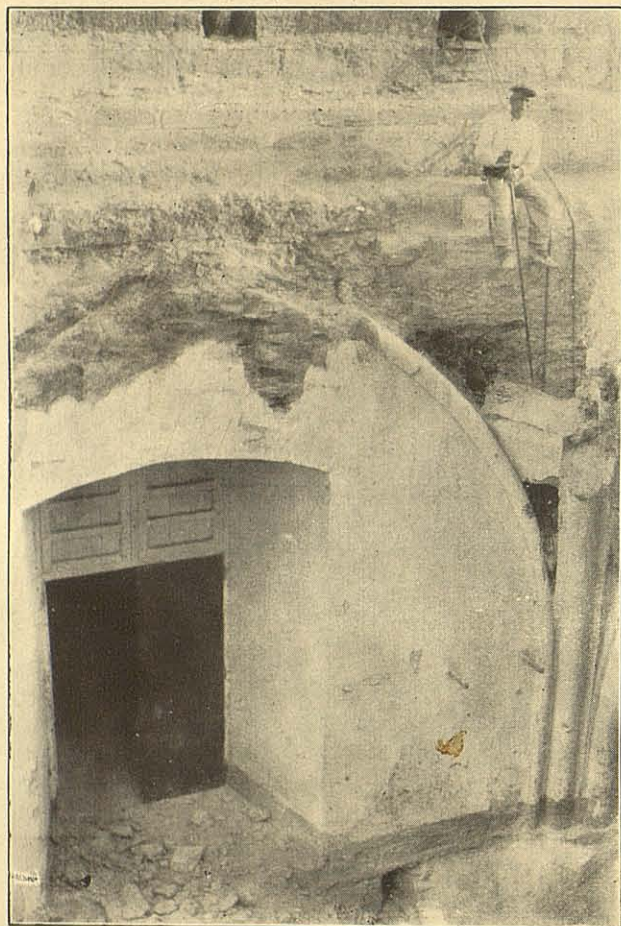
Visió de l' Açada en la part menys atacada per l'explosió del polvorí.

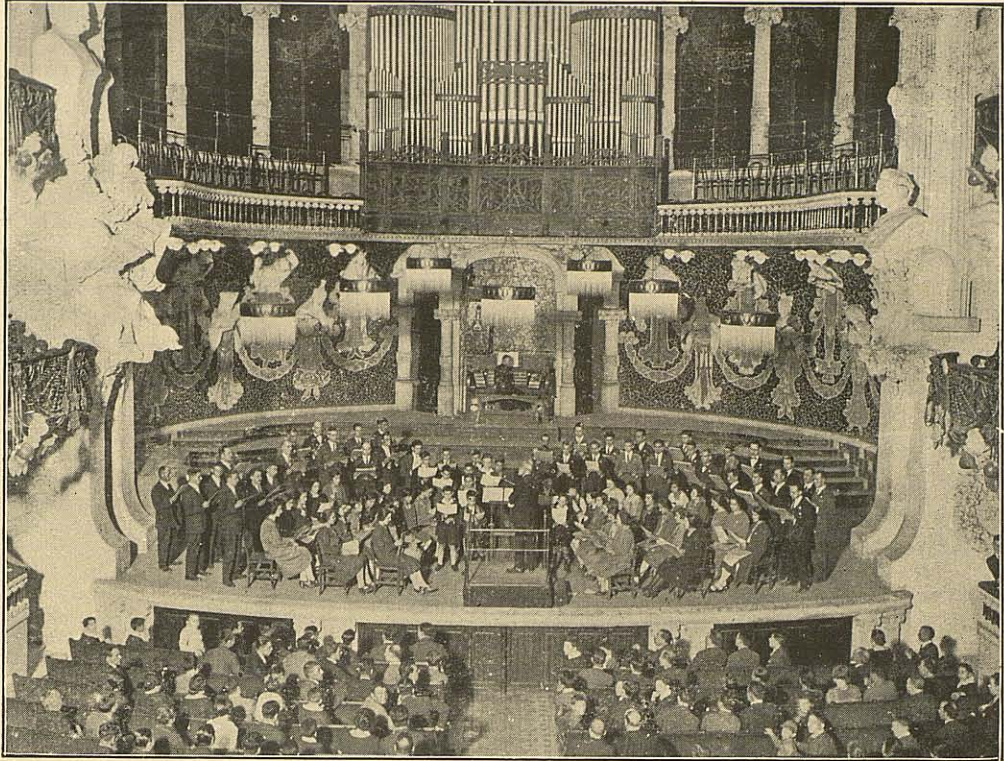
Claustrada corresponent al pati interior de l'Açada, avui a l'aire lliure, per manca de la part volada per l'explosió del polvorí.

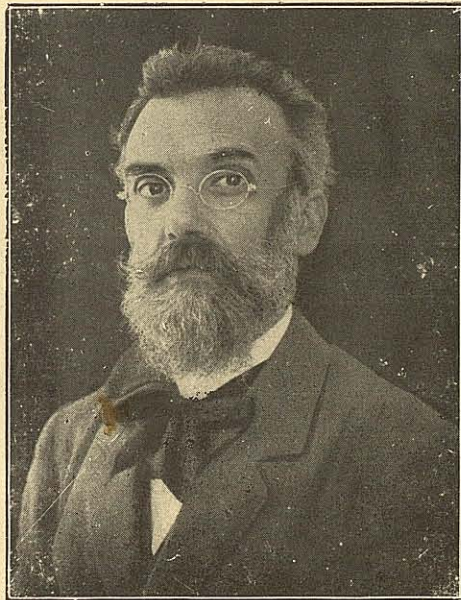
Arcades del pati interior de l'Açada menjades per l'addició de construccions auxiliars.

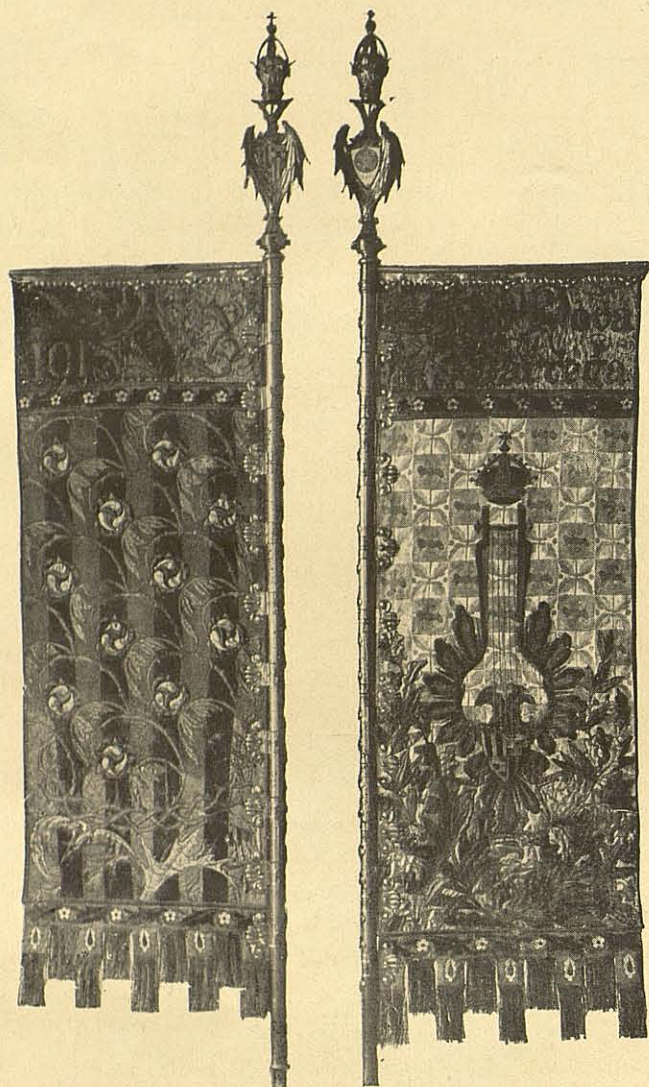
Un aspecte de les obres d'enderrocament de la nau de l'Açada.

L' Orfeó «NOVA TÀRREGA» al Palau de la Música Catalana.

MESTRE JOSEP GÜELL

Anvers i revers de la Senyera de l'Orfeó «NOVA TÀRREGA»
obra del Mestre Güell.

Cleidotans d'ahir i lleidotans d'avui

El mestre Josep Güell

Amb la figura del mestre Josep Güell, prosseguim avui el nostre programa que consisteix en fer conèixer els homes la significació dels quals en alguna de les activitats de la vida ciutadana mereixi la lloa i el reconeixement del poble.

Els que han sigut i els que son, els decesos i els actuals, alternaran en aquestes planes que representen, pels primers, un tribut a llur memòria i pels que encara son entre nosaltres la complaença amb que veiem llur obra.

J

o sabria parlar d'aquest home tan humil com extraordinari sense sentir-me'n fonament conogut.

Crec que el mirall de la seva obra a Tàrraga, és tant el fruit de son talent i son temperament d'artista com de l'abrús de la seva cordialitat i la inexhaurible tendresa que posa en totes les coses que toca.

En una petita glosa d'uns elogis ben merescuts que'l Mestre Millet endreçà a l'amic Güell, el glosaire afegia: «Pensareu com voldreu, però no tindreu més remei que reconèixer el treball immens que realitza en Güell. No compartireu els seus gustos, les seves idees, però us serà forçós, en estricta justícia, de fer honor a la fermesa, a l'abnegació, a l'intenció dreturera, a l'esperit tothora vibrant i encés d'En Güell.» Nosaltres gosariem d'afegir-hi: «i no tindreu més remei, si sou homes de cor, que trobar-vos arborats, al costat seu, del foc d'amor a les belles i bones coses que encen i il·lumina tota la seva obra i la seva vida tota.»

«La meua vida—diu en Güell—no és res més que una lluita constant per eixir de l'ensopiment que encomana el fressar per

vies mancades de llum guiadora. I tot això, instintivament.»

Es ben cert. Instintivament. I aquesta és la seva gran valor. Es una valor de creació pròpia. Es calor que surt espontània del seus dintres.

En Güell rebé, com tants d'altres, com gairebé tots els qui hem estat un xic sortosos—encar n'hi han de més desvalguts—l'ensenyament rutinari de les velles escoles primàries que, malgrat l'esforç personal de tants de mestres intel·ligents, hi ha boig interès, un suicida i antipatriòtic entestament en que segueixi inutilitzant tantes possibilitats infantívoles. En Güell el seguí fins a onze o dotze anys. Ell, però, no s'hi conformava, i treballà ardidament per superar-les, aleshores que apuntava clara en el nostre horitzó l'aura d'un generos Renaixement que en Güell estira com una «font de tota noble aspiració per a nosaltres, els catalans».

El seu desig de superació abraçava també els coneixements musicals, que encara avui, diu amb raó, obeixen a principis rutinaris «fills d'unes capes les més balbes d'una llarga decadència».

En Güell havia sentit, de noi, forta afició a l'escultura. Un mestre de Chors, pintor i decorador ademés, Pau Maimó, als

dotze anys de la vida de Güell, exercí sobre d'ell una tal influència que l'impelí a deixar l'escultura per la pintura.

A la vegada, el mestre de capella Miquel Florensa li feu aprendre el violí, i aquest simpàtic maridatge de belles Arts formà, sens dubte, l'exquisida sensibilitat de'n Josep Güell, ja prou previngut pel seu esperit afamat de llum, bellesa i bondat, a sentir-se corprès per tota passió enlairada.

Jo crec que en Güell, com tants d'altres al nostre país, que moguts per ansies noves ens hem hagut de formar pel nostre compte, ha arribat tardanament a aquella hora fructosa en que l'esforç personal ja ben conformat i madur extén l'aroma pròpia als eremots veïns, i la gran meravella és aquesta, que'l temps perdut en retrobar-se i formar la seva ànima que en altres llocs és tasca planera de juvenesa, en Güell no ha deixat que'l fes presoner a les malles d'aiqueixa manca de fè dels que's senten tristament, prematurament vells per sempre.

En Güell segueix essent formidablement jove d'esperit.

* * *

Mestre Güell troba el nostre país escàs de temperaments musicals, quan ha produït l'abundosa riquesa de nostre folk-lore, i un estol de músics remarcables. En poques esferes de l'activitat humana ha estat Catalunya més pròdiga que en manifestacions de temperaments musicals. Abans els Chors Clavé i després el Orfeons han palesat l'aptitud musical del nostre país.

En Güell té, però, rao sobrerà, perquè Catalunya donaria molt més de si quan disposés de l'aparell docent i educatiu que correspònd a les seves necessitats per tal de promoure la florida de la seva riquesa antòctona.

Orfe, doncs, d'aquest aparell, el Mestre targari cercava en música expressions

altres que les que donava l'ensenyament a l'ús, i cregué trobar-les dins la gràcia complexa i àgil del mètode Jaques-Dalcroze, que ha conreat amb més afany i mereixement que succés i fruit de realitat el nostre admirable Llongueras, perquè no és encara temps, ací, de tan belles coronas estètiques, quan manquen encara les arrels de la cultura primària en tots els ordres.

Es per això que tots els esforços d'alta cultura esdevenen artificiosos, desproporcionats i de gairebé nul·la eficàcia popular.

També és aquesta la causa de que l'obra de'n Josep Güell ens sembli cosa extraordinària. Ell ha estat un home sempre obert a nous horitzons, i emparat—com diu—en el clàssic i moderns de bon gust, ha maldat fins a trobar nous viaranys que'l conduïren «a l'ample camp meravel·lós que comença a vesllumar-se en la nostra música».

Ha trobat, assegura, en el mètode dalcrozià i en les experiències de Lussy encaixades en aquest sistema, l'orient dels seus pressentiments sobre ritme i interpretació, al que atribueix l'èxit de la tasca sorprenent que ha dut a terme en Güell.

Només els dotze anys d'Orfeó ja serien un escut de glòria del nostre admirat amic. La seva tasca hi ha estat tan intensa que exigiria gran nombre de planes la sola enumeració dels actes públics on ha fet sentir les harmonies del seu estol de cantaires; i no diguem les energies i l'abnegació que hi ha després!

En altra població tan generosa com Tàrraga però de majors possibilitats de personal, en Güell hauria realitzat coses meravelloses. Estem segurs que el seu Orfeó hauria pres un lloc preeminentíssim, i hauria estat només el germà gran d'altres entitats que li han corprès el dalí com l'educació dels nois per la gimnasia rítmica.

ca, les dances populars amb esbarts ben preparats, les orquestres...

A Tàrrrega li ha estat més difícil el llurment i ha portat a cap, noresmenys, la seva obra. Tot sense incidents sorollosos, «amb constància sense intervals i com aquell que no fa res, amb la valuosa col·laboració de pocs i bons companys, i sense fer cas de ço que la gent de poca empenya en diu fracassos». Ell ha tingut tot-hora una idealitat patriòtica; no l'han entrebancat els partidismes polítics perquè n'ha viscut aïllat i perquè sembla que els targarins saben posar l'interès del seu poble per damunt de les seves diferències accidentals.

No creiem que es pugui donar a Tàrrrega el vergonyós espectacle que vegé Lleida aquell any que, en vista de que mai s'havia sentit ací l'Orfeó Català, malgrat la forta significació clerical de la nostra primera entitat coral, Joventut Republicana vulgué contractar-la i tingué que deixar-ho córrer, adolorida per la verinosa campanya d'un dels diaris clericals de Lleida que encara surt. Fou un cas que omplí la ciutat d'oprobí. Es la nostra planeta!

* * *

Però la música no ha ofegat les altres activitats de Güell. L'any 1899, aleshores del cèlebre governador Sr. Martos O'Neale, al seu redós s'aplegaren uns quants patriotes, entre els que es grat de recordar els noms de'n Amadeu de Grau, Antón Maimó, Mn. Pont i Josep Batalla, i es fundà a Tàrrrega la primera publicació, que fou quinzenal, i es titulà «L'Aliga Targuense».

En aquest ordre, ha influït en la creació d'una idealitat a la ciutat coratjosa que és honor de la Segarra i llaç d'aquesta amb l'Urgell. N'ha refinat el bon gust i repre-

sentat l'avantguarda de tot progrés espiritual.

Ha crescut per tal de dignificar-ne algunes entitats, i els seus fracassos no l'han pas fet defallir, perquè és un idealista que no aspira a collir els fruits de la seva obra, sinó que es creu en una sembra eterna.

D'un incident de la Societat L'Aliança en feu ell sorgir l'Ateneu, que li deu vida i organització. Després, l'ha deixat a mans que'l cuidessin amorosament.

I no es creu dispensat de noves iniciatives per l'esdevenidor. Es proposa, encara, revifar el Centre excursionista, branca de l'Ateneu; crear en aquest una Biblioteca i complementar-lo amb tot ço que demana el caràcter de l'obra i l'intenció amb que fou creada.

Ha intervingut de manera activíssima en l'obra d'urbanització i embelliment de la veïna serra de Sant Eloi, vol promoure la restauració del gentilíssim Palau dels Marquesos de la Floresta, que ens retreu tant la nostra desvalguda Paheria, i pensa treballar per habilitar-lo per Biblioteca.

En fi, ell sol val per una selecta generació.

Sortosa Tàrrrega que pot comptar amb un fill com aquest.

* * *

En Güell és pobre. Això fa encara més inexplicable la seva gloriosa activitat.

En Güell, que és artista per vocació i temperament, que seria pintor per afició i amor a la bellesa, pinta per guanyar-se la vida!

Ell mateix ens diu: «la pintura ha estat el baluart del meu sosteniment material». L'ha obligat això a dedicar el seu art a fer pintura utilitària, pintura decorativa, «fent grans esforços, afegeix, per frenar els meus instints revolucionaris que també m'empenyien com en la música».

Tantmateix, en Güell l'ha aprofitat per influir en els seus paisans pintors als que, fent d'avanguardia, ha impel·lit a evolucionar. Sense ell encara pintarien a la manera vella. Es que ell ha estat sempre curiós del moviment artístic del mon. Profundament assentat sobre el seu propi ésser, ha llançat les ansies infinites de perfecció sobre l mon sencer per tal de copsar-ne la flor de les novelles creacions.

Però, lliurat de ple, en les hores vagaroses, a tantes d'activitats enlairades, ni li ha vagat de fer quadres i tampoc composicions musicals. Es home casolà i enemic d'exhibicions inútils i tal vegada ha pensat que dedicar les hores a la creació d'obres d'art, no disposant de temps de sobres, era un manquement als grans mestres de la pintura i de la música. Creiem que ha estat lamentable aquest punt de vista, perquè en ço ben escàs que li coneixem de propi hi ha palesat inspiració i bon gust.

Un se sent forçat a pensar: quina pena

de no ésser ric un home tant actiu i tant ben dotat per la Natura!

Finirem aquestes impressions amb una íntima descripció que es fa de la magnífica senyera de l'Orfeó «Nova Tàrraga», obra artística del propi Mestre Güell: «La nostra Senyera, aquell símboll... que, per arribar al refloriment de la nostra pàtria hem d'anar passant encara el dolor que l'ha de purificar; que plasmaren aprofitant les Santes Espines que venerem en nostra festa major, en la una cara; i amarrades i enlairant-les, les caigudes ales de l'au de noble rampinya del nostre escut, fent-ne un instrument de perfecta harmonia com ho és la lirà, símbol d'una nova Tàrraga que uns pocs suspirem; de l'altra cara trobaríem potser la millor obra de les meves activitats pictòriques».

No sabia pas com acabar parlant d'aquest home de cor incomparable i generós, sinó repetint, com al començ, que la seva obra torba profundament i commou encara molt més que admira.

J. PINYOL.

= L'aplec de Sant Eloi = sardana

J. Güell

Primers compassos de «L'aplec de Sant Eloi» bella sardana del Mestre Güell.

Efemèrides lleidatanes

1.er de Setembre de 1259

Drets i prerrogatives que el rei Jaume I concedeix als assaonadors de la ciutat que assistien a les fires de Campània (Itàlia).

LA indústria de l'elaboració de curtits en l'edat mitjana assolí un grau tan elevat d'importància a la nostra ciutat, que llurs productes eren estimats arréu, sobretot en els mercats estrangers, on competien amb avantatge no solament amb els millors de les restants ciutats del reine d'Aragó, ans encara amb els que sortien de les principals manufactures de la resta de la Península i àdhuc d'Europa.

De les adobaries i assolereries de Lleida, de les quals n'hi havia un crescut nombre, procedien les celebrades pells marroquines, les anomenadíssimes dantes i cordobans, elaborades amb pells de cabra, les soles i pergamins finíssims per escriurer i formar llibres així com els guants i *ca-britilles* tan afavorits en el mercat.

Els cronistes diuen que ací es fabricaven guants tan fins que podien guardar-se sense cap mena de dificultat en una capseta feta amb dues clasques de nou.

Nostres assaonadors estaven establerts en la barriada compresa des de la plaça de la Sal fins a l'extrem superior del carrer del Carme.

Cal dir que llur gremi era un dels més nombrosos de la ciutat.

El referit carrer del Carme, s'anomenà, fins a mitjans del XVIII^{en} segle, de l'Assoleria, per la gran quantitat de fàbriques de curtits que hi havia establertes. Més endavant, a darrereries del mateix segle, amb mo-

tiu d'haver aixecat l'església del Carme, deixà d'ésser carrer de l'Assoleria per agafar el nom de la parròquia. Això, però, només en el trajecte comprés entre l'església i la placeta de Beà, coneguda també per placeta de la Cabiscola—avui porxos de Massot—. Des d'aquest punt fins a la plaça de la Sal, era carrer de Curtidors alts.

L'antic edifici conegut per «Adobaries», el qual estava emplaçat en l'actual carrer de Curtidors—abans Curtidors Baixos—, fou temps enrera fàbrica de curtits en la que és tradició que hi treballaven ordinàriaments doscents operaris.

Els assaonadors lleidatans s'extenien també pel Clot de les Monjes, antigüament anomenat Clot de les Assaonaries—confusió del veritable nom—on hi havia establertes algunes d'aquestes indústries.

Una producció de curtits d'aital importància, era precis que cerqués mercats addients per poguer-se col·locar amb el degut avantatge. Heus ací perquè els nostres industrials i així mateix els mercaders estenien llurs vendes i negocis a terres tan llunyanes com Itàlia, Grècia, Síria i Egipte, passant per totes les dificultats que en aquell temps suposaven els viatges llargs.

Un dels llocs on els nostres mercaders solien anar amb més freqüència, era a la Campània (Itàlia) en quin «Palau de la Llotja» establert a Nàpols, s'hi celebraven els mercats més famosos d'Europa.

Allí hi acudien també els assaonadors

de tot el reine d'Aragó així com el de les principals ciutats de Castella, que hi tenien llurs cònsols i representants, els quals, amb l'anticipació deguda, els hi cercaven paratge apropiat en la Llotja per l'establiment de parades i llocs de venda

Els de Lleida, però, àdhuc i l'estima de llurs productes, no tenien cònsols ni representants de cap mena que vetllessin per ells en el gran mercat i fira de la Campània.

S'esdevingué, doncs, que el rei en Jaume, protector dels interessos lleidatans, no volgué per més temps prosseguir aquell estat anormal de coses, i donant una pro-

va de distinció als mercaders assaonadors de Lleida, decretà, en cédula expedida en la propia ciutat i en la data de la capçalera, que els comerciants d'aquesta que en el successiu acudíssin a la Campània, tinguessin, igualment que els de Barcelona, València i Montpeller, cònsols propis, els quals havien de fer, juntament amb els altres, el repartiment dels llocs que en la Llotja els hi correspongessin. No cal dir com fou gran el goig amb que els industrials de curtits de la ciutat, reberen l'encertada disposició de son benvolgut rei.

LLUIS MONTULL.

Un record a Teodor Werner

Avui he pensat més que mai en el conjur d'aquestes evocacions insospitades que venen a entristir l'ànima.

Avui, que sense adonar-me'n, m'he sentit xop d'una tristesa lenta per la mort de Werner, he meditat el misteri d'aquestes evocacions precises, lligades amb l'escaiença llunyana d'un fet o d'un home amb els quals no ha estat afermada cap relació directa.

Sovint, una coincidència de troballa, sense que aquesta s'hagi manifestat amb massa fixesa, produeix, temps a venir, aquest estat enyorivol, adolorit i lent, de l'evocació.

Jo vull atribuir-ho a una relació de medi o a l'especial disposició anímica en el moment del record inicial, que és el de la troballa.

«Werner acaba de morir a l'Hospital» m'han dit, i una boirina de tristors s'ha esponjat dins de mi.

Jo havia tractat Werner incidentalment;

cap lligam directe hi havia entre ambdos perquè la nova del seu traspàs s'estovés dins de mi en una evocació densa i persistent.

Ho he considerat quan, passada bella estona, era encara sencera la impressió produïda per la mort del eximi violinista.

He sentit reviuire, no pas el record de llurs concerts, el de l'escassetat del nostre tracte o el de son caminar solitari pels carrers de la ciutat. Tota la força evocativa ha convergit en la remembrança llunyana d'aquella faç enèrgica, una mica agri-da i una altra mica ingènua que, un cap al tard d'un día d'hivern, va posar-se'm a tret d'ulls.

A banda i banda de la cara, cendrejaven un cabells d'una llargària lassada que no podia amagar el capell fosc i descurat.

—Mira aquest home—diguí tot d'una a la meva companya. No et diu res?

Ella tornà els ulls d'ell a mi i mormolà: —Sembla un artista.

Aquell concepte primari era precisa-

ment el mateix que em suggerí la visió del particular personatge.

Un artista. Jo no sabia de què, però el mirava allunyar-se amb el pensament colpit per una curiositat afectiva.

Pintor? Músic? Versaire? Aquell home devia ésser una d'aquestes coses. L'indumentia i el gest ho pregonaven.

Passats un parell de dies, l'Ateneu anuncià un concert de violí a càrrec de Teodor Werner. Hi assistirem. El concertista era aquell home que endevinàrem dos dies abans.

Avui he tornat a veure aquella flonja xalina guaitant part de dalt de l'abric folgat com un enorme embalum penjat arran del turmell. L'he tornat a veure allunyant-se i he pensat, com aquell dia, en la volada d'aquestes ànimes que passen vorejant el món de fora, girades solament a les vibracions del món de dins.

Precària o no, la Vida, la lliguen amb un tomb de xalina encara que els ofegui. I passen abstrets afinant l'acord de les inquietuts internes sense adornar-se massa

de la riuada de mesquineses i vulgaritats que llisca fregant-los-hi els colzes.

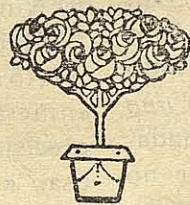
Potser de tard en tard, sense ells saber-ho, desperten un sentiment o queden fixats en la retentiva d'una ànima.

I descapdellen el seu somni amb els dits nets d'aquella màcula grollera d'instints tregants que constitueixen l'apologètica de tots aquells senyors que senten un sol ordre d'inquietuts, al cim de les quals s'hi troba, només, la taula parada i un balancí per fer-hi la digestió.

La figura enyorívola de Werner, ahir benestant i avui indigent, però sempre gloriada de prestigi artístic, errívola i tothora emmenada per l'optimisme, tal i com la vegí aquella tarda gris d'hivern i tal i com l'evoco avui, hores després del seu traspàs, ha assolit dins de mi aquella valor de representació que hom dona a certes idees una mica tremoloses de manifestar-se, però concretes si s'escàu de veure-les estargides en l'esperit d'altri.

Es per això que dicto aquests mots de record a la memòria de l'artista errívol.

RAMÓN XURIGUERA.

Paraules

II.

«Mainadera» = «Ninera»

ALS nostres ulls, manta vegades s'ha posat, durant la lectura, la paraula «mainadera» i a nostre juí no pas sempre l'havem trobada en ús ben propi.

Sovint se fa «mainadera» sinònim de «ninera», i entenem que no deuen pendre's mai l'una per l'altra.

«Mainadera» té un sentit que no deuria pretendre's mai reflexar on el mot «ninera», com mai deuria pretendre's reflexar amb «mainadera» el sentit propi de la paraula «ninera».

«Mainadera» deuria emprar-se en els casos que volgués acusar-se una idea de pluralitat, i reservar «ninera» per als altres casos en que la idea a acusar-se fos de singularitat.

Si «mainadera» i «ninera» serveixen per a designar la noia qui deu tenir cura de petits infants, deuria servir-se de «mainadera» per a aquella qui cura de dos o més infants, i de «ninera» per a la que cuida d'un noi solament.

Si verament fossin sinònims els dos mots que'ns ocupen, no deuria haver-hi inconvenient, en veure una noia portant *una criatureta* al braç, de dirigir-s'hi amb aquesta frase: «Sab, ninera, que porta *una mainada* molt aixerida?». I «mainada», aquí, ens sembla ben impertinent, car no creiem que pugui aplicar-se mai a un infant sol, aïllat, únic.

Les explicacions que de «mainada» porten els diccionaris que consultem donen tots aquesta idea de pluralitat. Per lo tant, si així és «mainada», el seu derivat «mainadera» deu conservar igual idea; i per això creiem deu reservar-se aquest substantiu per al cas de la dona curant nombre de criatures.

Es per aquesta nostra apreciació que sentirem una forta contrarietat el dia que «En Patufet» ens ofrenava un gravat amb aquesta llegenda «Nou model de mainadera» i que figurava un rinocerón portant penjada d'aquell apèndix de damunt del nas, enganxada pel vestit una criatureta de mesos. Nosaltres hi hauriem volgut veure aquests mots: «Nou model de ninera».

No sabem l'ús que'l llenguatge viu del poble fa d'aquests dos mots—havem de confesar-ho—, pero creiem que els literats deuriem esforçar-se en usar-los com apuntem, car el llenguatge serà tant més ric quan més paraules amb un únic significat tingui.

Així:

Ninera: per a un sol nin.

Mainadera: per a més d'un nin.

No vulguem, per a allunyar-nos del «niñera» castellà, caure en una falta de precisió, com passà amb la incorrecció de usar «mercés» per «gràcies» fins fa ben poc.

J. VILADOT PUIG.

Llibres i Revistes

Revista de Catalunya. — El número 38 d'aquesta cada dia més admirable publicació, és ple del mateix interès que desperta sempre que hom fulleja qualsevol número de la col·lecció.

Jufi's pel següent sumari:

A. Rovira i Virgili, «Els homes del C. N. R.: Jaume Carner». — Josep Pla, «Nota sobre Chester-ton». — Ferran Soldevila, «La nostra història vista pels historiadors britànics (acabament)». — Tomàs Garcés, «Conversa amb Josep Carner». — A. Esclasans, «La Venus de la careta», de Domènec Guansé. — P. Bosch Gimpera, «Sota l'Arc de Barà». — Joana Scialtiel, «El Londres de Dickens. — «Sagitari». — «Nòtules», per Melcior Font. — «Cròniques catalanes: La Història i l'Erudició», per Ferran Soldevila. — «Les Lletres», per Domènec Guansé. — «L'Art», per Joan Sacs. — Periòdics i Revistes.

La Nova Revista. — El sumari corresponent al número d'Agost de *La Nova Revista* és digne continuador d'aquesta interessant publicació.

Heus-el ací: Pàgines antològiques, Joan Maragall. — «L'home perdurable», P. Miquel d'Esplugues. — Poemes de primavera i d'estiu, Trinitat Catasús. — Del Japó tradicional, Fukugiro Wakatsuki. — Butlletins del temps, J. M. López-Picó. — La Música, Maria Carratalà. — La Literatura, J. Farran i Mayoral. — Lletres alemanyes, J. Lleonart. — Anotacions autocríiques, Domènec Guansé. — Bibliografia retrospectiva, A. Esclasans. — La gesta de Lindbergh, W. A. Bodfish. — Vària, G. K. Chesterton. — Panorama internacional de les lletres i les arts. — Notes i comentaris.

Il·lustracions de Feliu Elias, Marià Vaireda, Raoul Dufi, Llorens Artigas i Nicolau M. Rubió.

Argos. — Havem rebut un exemplar d'aquesta interessant Revista enciclopèdica.

En el sumari hi figuren les signatures més prestigioses de la intel·lectualitat espanyola, i sa composició, força original, està completada per gran quantitat de dibuixos i fotografies que li donen tot el caient d'una publicació moderna.

Argos tracta en llurs pàgines d'art, de literatura, d'higiene, de la llar i de tot allò que pot interessar el públic.

Es un encert de la Redacció. Aquesta, per afavorir a tothom qui desitgi conèixer l'esmentada publicació, facilitarà un exemplar gratuït a qui el demani a Plaça de l'Encarnació, núm. 2, Madrid.

Generación consciente. — Revista eclèctica, mensual, avalada amb prestigioses firmes.

Es tracta d'una publicació d'amples horitzons científics, de divulgació de coneixements pràctics per la vida racional i higiènica, lliure i feliç.

En les 40 planes de text hom hi trobarà interessants divulgacions d'Educació sexual, Art, Ètica moral i científica, etc.

Veu la llum a València sots la direcció de J. Joan Pastor.

Radio Lot. — Ha aparegut el número 24 d'aquesta revista catalana de radiotelefonía.

Està dedicat als grans problemes de la televisió sobre quin tema presenta interessants articles.

També dedica un homenatge als més notables compositors de sardanes, les obres dels quals han sigut radiades per Radio Barcelona.

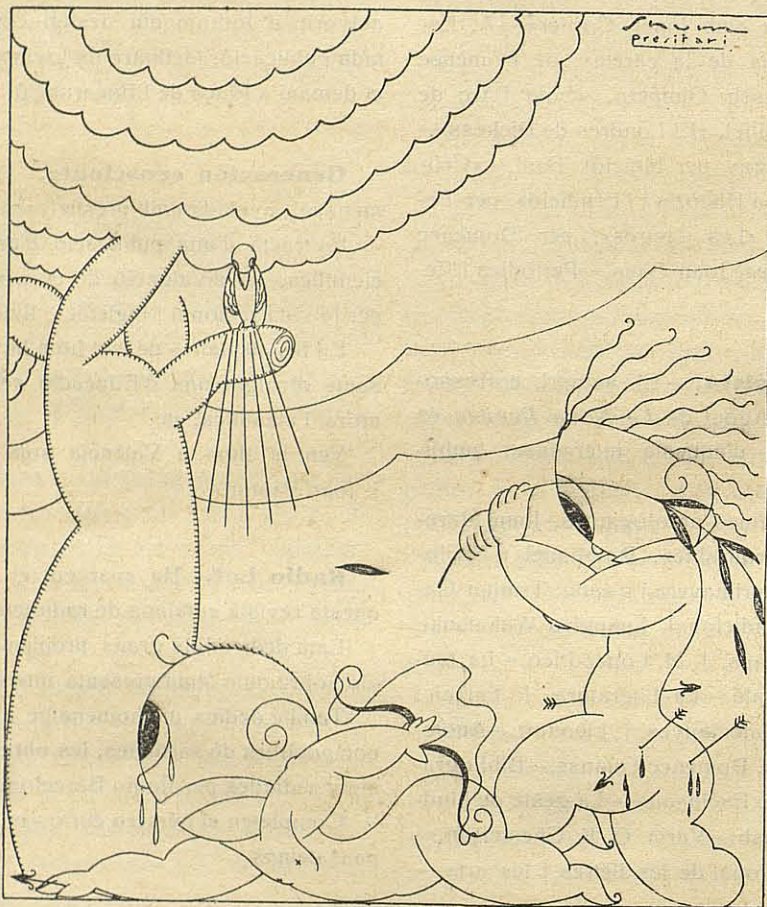
Completen el número curiosos articles, noves i passatemps.

Esmentem els extraordinaris, apareguts darrerament, de «Marinada» de Palamós, «El Diari de Marató», «Sol ixent» de Cadaqués i «Riuada» de Mora d'Ebre.

R.

L'humor de tots

UNA COSA ES PREDICAR...

Pau i Amor en la intimitat

Caricatura de Shum.

Els Sports

FUTBOL

Després de la darrera Assemblea de la Federació i davant la crisi del futbol a nostres comarques, els clubs s'han situat i han fixat les seves futures actuacions.

Juventut F. C. ha dissolt per complet el seu primer equip semi-professional, llicenciant a tots els seus jugadors, que per jugar cobraven poc o molt i cap glòria ni profit li donàren. En canvi, ha constituït en son lloc un altre equip purament amateur, compost de entusiastes voluntaris, jòvencells amb condicions, que poden fer tan bon paper com els professionals, sinó més, jugant tan sols per esplai del seu esperit deportiu. Aquest club s'ha fet càrrec de la realitat, i per l'esdevenidor, organitza el futbol com una de tantes manifestacions deportives del seu magnífic *Camp d'Esports*. No vol que sia més la seva primordial i única preocupació que engolia cabals i energies i donava disgustos a desdir. *Juventut F. C.* tindrà el futbol com una activitat secundària. No en farà, com fins ara, el motiu de la seva vida. I així, amb aquest pla, sense sobresalts, aniran els seus equips, ara més simpàtics que mai, al campionat provincial i esperarà el mes de Març per a la competició del torneig oficial *Copa Catalunya* que es jugarà entre campions i sub-campions de les quatre províncies i els actuals clubs del Grup B de 1.ª categoria.

El *F. C. Lleida*, també posant-se a tò de les circumstàncies actuals, es prepara pel campionat vinent baixant uns quants graons de l'escala perillosa en que s'havia col·locat anys passats per a sostenir una posició de competència, sens dubte superior, econòmicament, a les seves forces.

S'ha convençut que'l futbol és car i que Lleida no dona per tant. Va directament a formar un equip local, més modest, però que servirà, potser, per a entretenir a l'afició durant el proper campionat. Aprofita, com era d'esperar, molts elements que'l *Juventut F. C.* suara ha llicenciat.

No duptem en afirmar que els resultats que obtindrà amb aquest equip no seràn inferiors als que obtingué altres anys amb altres equips de més aparent categoria i que costaven uns milers més de pessetes que ço que els costarà aquest més casolà.

Els clubs de fora la capital, estimulats pels acords de la darrera Assemblea creant els Grups B provincials de 1.ª categoria, que fent el campionat han de donar un campió i un sotscampió per a jugar amb els del Grup B actual, sembla que es mouen un bon xic, disposats a reorganitzar-se i presentar-se al campionat. Els clubs de Tàrraga, Balaguer, Cervera, Torregrossa, Almacelles, Bellvis, Borges, etc. no morts del tot, per poc auxili que els dongui la Federació, que ben solemnement ho té promés, potser seguiràn un any més fent la viu-viu.

En resum: el futbol està en plena davallada. No pensem veure, la temporada vinent, ni grans partits, ni grans masses apassionades de públic als camps de joc.

CICLISME

Ara els vents es decanten cap a l'esport ciclista. Un veritable reviscolament s'observa arreu per l'afició al pedal. Lleida també s'ha sentit contaminada. I un nou

club s'ha format que titulant-se *Esport Ciclista Lleidatà*, secció del Camp d'Esports, vé a la vida deportiva amb molt braó i entusiasme. Conta ja amb gran nombre de socis, tot just obertes les llistes d'inscripció, i ha format la seva Junta Directiva amb els senyors següents: President, Emili Font; Vis-president, Esteve Fuster; Secretari, Joan Rué; Tresorer, Antoni Cemelis; Comptador, Josep Catalá; Vocals, Josep Almacelles, Jaume Pedrell, Ramón Cases, Tomás Vila, Esteve Pascual, i Comisió Esportiva: Miquel Vallés i Ramón Masip.

La primera manifestació del nou club ha sigut escaient i digna d'elogi. Ha organitzat una cursa al Velòdrom del Camp d'Esports, entre els corredors del club, a benefici de la IX Volta a Catalunya, que atragué bastant públic fent unes proves de força interès.

També ha sigut l'*Esport Ciclista Lleidatà* qui tingué, a Lleida, la delegació de la *Unió Esportiva de Sans* per a cuidar-se del control i avituallament a nostra ciutat de tot el referent a la Volta Catalunya, missió que saberen complir a la perfecció, mereixent els elogis i l'agraïment dels organitzadors, puix els neòfits del *Esport Ciclista Lleidatà* es saberen comportar no sols tenint a punt totes les coses del control, sino fins recaptant cabals per a que no costés res a l'*Unió de Sans* l'avituallament de 37 corredors que passaren per Lleida.

Ara anuncia, la nova entitat ciclista, una cursa de veritable competició entre corredors locals i forasters, de diversos clubs de Catalunya que tindrà lloc el dia 18 del corrent.

També l'antic *Club Ciclista Leridano* anuncia per a dins breus dies el campio-

nat provincial per carretera quina prova li ha estat confiada per l'U. V. E.

Aquest campionat sembla que es correrà en un circuit de carreteres del pla de la província per tal de interessar les poblacions importants de Lleida, Balaguer, Tàrraga i Borges.

No cal dir que aquesta prova ciclista té caràcter oficial i els seus organitzadors es proposen donar-li tota la importància que mereix.

Cal esperar, doncs, que el lot de corredors que compta l'*Esport Ciclista Lleidatà* hi faci un paper lluït.

BOXA

Sota els auspicis de «Joventut F. C.» s'ha constituït a nostra ciutat una societat de boxa que ha nomenat una Junta Directiva de elements de válua reconeguda, esportivament parlant, com son els senyors Farrús, president; Rué, secretari; Morant, tresorer i Más i Borrás vocals tècnics, els quals es proposen despertar l'afició al deport de l'Uzcudun.

Obertes les llistes de socis protectors i militants han començat ja els entrenaments, que es veuen concurregudíssims d'un estol de joves amics del cop de puny científic.

Tenim notícies que la nova societat prepara una grán exhibició de boxa, que serà la acte solemne de la seva presentació al públic deportiu, i que després organitzarà, periòdicament, combats al Camp d'Esports i saló d'actes de l'entitat protectora, que tan bones condicions reuneix per a instal·lar-hi un ring.

JAVELOT.

PLANA DELS QUE COMENCEN

A l'entorn dels problemes obrers

Si hom analitza detingudament les causes del nostre endarreriment en relació amb algunes potències estrangeres, veurà que son el resultat de la manca de preparació i de cultura de la generalitat dels ciutadans, i no diguem dels obrers, puix fa llàstima veure homes adults sense posseir els mes elements coneixements que el viure modern exigeix.

El dia que l'obrer estigui capacitat moral i materialment per a poguer comprendre el paper que en la vida social d'un Estat representa, i sàpiga situar-se en el lloc que com a home i com a ciutadà li correspon, molta part de camí estarà neta d'entrebanes.

Sortosament, gràcies a l'esforç d'uns quants abnegats, la joventut obrera actual disposa d'ensenyaments més perfeccionats i acondicionats a les exigències del progrés modern i per això és digna de tota lloa i ajut, aquella obra que tendeix a proporcionar i facilitar a l'obrer tots els mitjans útils i necessaris per augmentar llur consciència i cultura, amb bases sòlides i garantides.

Fixada l'anterior constatació, hom endevina fàcilment el perquè han esdevingut realitats moltes coses que han succeït en el camp obrer i es veu que s'ha arribat a aquest extrem, per la manca de cultura i per l'ambient desil·lusionat i fred de la massa (aquesta massa tan bandejada) dels treballadors.

Per totes aquestes raons, crec d'utilitat i d'interès fer un esboç de llur psicologia, situant-la en el pla general descrit.

L'obrer, principalment el que viu en poblacions on la vida social colectiva gairebé hi és nul·la, és molt propens a deixar-se tancar en el cercle que gira a l'entorn d'aquells que, en nom de la causa obrera, li prometen l'emancipació bò i lliurant-lo del jou servil que l'atueix, mitjantsant l'enrolament a una organització determinada, que el portarà a la terra de promissió, si observa la doctrina solidíssima i fonamentada en els bells ideals de l'equitat i la justícia que ells li ofereixen.

Conseqüentment, els dirigents de les organitzacions, coneixedors de l'estat primari del desenrotament col·lectiu de la massa anònima dels treballadors, contreuen, de fet, una responsabilitat moral enorme i deuen, per tant, ajustar llurs actes, tant col·lectius com individuals, a la mes severa disci-

plina, al programa que han promés als seus companys, puix de llur actuació depen moltes vegades l'èxit o fracàs dels esforços que tendeixen, amb la unió de tots, a trobar la fórmula que faci viable la solució armònica i justa de llurs necessitats i aspiracions.

El nexa entre ambdós sectors-directriu i col·lectivitat, ha d'ésser forçosament la compenetració mútua en tota sa extensió, puix l'un i l'altre no poden conviure separatament i han de desenrotllar-se en un mateix pla d'igualtat, encara que amb funcions diferents segons la capacitat de llurs components.

Fent-ho així, en sortirà la formació d'un bloc potent, amb influència en els problemes socials mundials, car ademés d'ésser un dels factors en lluita, posseirà els elements necessaris de vitalitat per fer sentir i respectar llur personalitat ben definida.

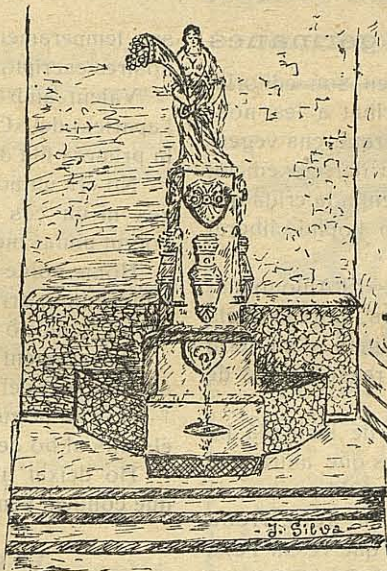
Norma general de l'home, atinent-se a les lleis de la naturalesa, és la de sembrar la llavor abans de recollir el fruit, i això fan exactament els dirigents de les organitzacions obreres, siguin del camp ideològic que vulguin, però han de tenir present l'adagi que diu «qui sembla vents recull tempestats» perquè previnguts amb aquest avís, baseixin l'edifici social obrer amb materials de immillorable qualitat i, al mateix temps, procurin difondre idees fàcils de digerir a la generalitat dels treballadors, perquè quan hagin de posar en pràctica llurs teories, trobin l'obrer disposat a seguir-les.

Lleida mateixa ha viscut, i viu encara, totes les vicissituds que en aquest sentit han esdevingut dintre el seu clos, i a l'obrer lleidatà atany també l'aprofitament de totes les valors dignes de tenir-se en compte per formar llur personalitat, i obtenir així una posició estratègica en la partida d'escacs avui plantejada.

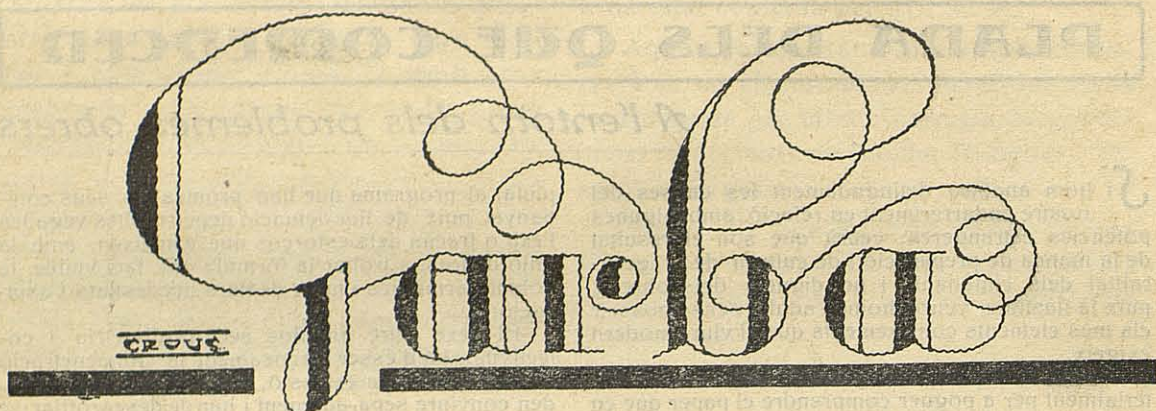
Que aquest afany d'organització i dignificació és cosa certa ho palesa el constant creixement de societats obreres lleidatanes i l'agrupament d'algunes, segons els matisos que sustenta.

No altra cosa podia esperar-se si hom es dona compte de l'importantíssim cens de població obrera que te nostra volguda ciutat.

JOSEP M.ª MORLANS.

Font de la costa del Jan
DIBUIX DE J. SILVA

Les veus germanes

«El Autonomista» de Girona, en son editorial del dia 18 d'Agost prop passat, arribat a les nostres mans amb retràs suficient perquè ens vegessim privats de parlar-ne en nostra darrera edició, insereix un formós article responent a la crida que en un de nostres editorials feiem a l'opinió liberal de la nostra terra.

Podriem juntar a la resposta de «El Autonomista» la d'algunes entitats i particulars, entre'ls quals hi figuren prestigioses personalitats d'un ferm caient humanista, que s'han fet ressó també de nostra veu.

Aquesta encoratjadora mostra de simpatia ha aliat el nostre entusiasme en termes que anirà traduint l'existència de la nostra publicació.

Ens és grat d'encomanar a la senzillesa d'aquesta nota la complaença amb que veiem l'ajut de tots aquells que viuen al recer d'una mateixa causa i que, com nosaltres, frejuren el sentit elevat d'aquestes paraules de «El Autonomista» que reproduim, honorats:

«Hom respira, a través de les trenta o quaranta pàgines de text de LLEIDA, el perfum de nobles pensaments i de bona cultura integral, fitant uns temps millors, de major exaltació humana».

Cristòfor de Domènec

Encara que raons alienes no ens hagin permès d'expressar més aviat el nostre dol per la mort de Cristòfor de Domènec ho fem avui amb aquell sentiment que hom cova sempre que s'adona de les pèrdues de consideració.

El pensador complex, l'insaciat Cristòfor de Domènec, àvid de totes les coses i inconforme gairebé amb totes elles per especials exigències del

seu temperament, al revés de la quasi totalitat dels nostres escriptors, treballà molt i publicà molt poc.

Valent amb les idees i la forma, després de l'aparició del «Carnet d'un heterodox», es posà a la primera fila dels nostres autors inquietants.

No era un adaptat que volia frapar fent paradoxes ni un cas d'excentricitat irreverent com l'ha volgut pintar més d'un diari.

Home noble i sincer i enrobustit per una cultura solidíssima, arribà a excel·lir pel seu temps en la seva producció literària i filosòfica.

Darrerament tenia a les màquines una altra obra seva: «L'oci del filòsof».

No l'ha pogut veure llesta. La mort li ha tancat els ulls al bo de la seva maduresa.

Ho deixat una considerable producció inèdita que confiem veure publicada algun dia. D. E. P.

V Congrés de la Premsa Catalano-Balear.

Els dies 3, 4 i 5 d'aquest mes ha tingut lloc a la nostra ciutat el V Congrés de la F. de la Premsa Catalano-Balear.

A tal objecte, l'Associació de la Premsa de Lleida confeccionà un esplèndid programa que ha estat seguit pas a pas.

Els congressistes han estat obsequiats tothora, alternant les sessions de treball amb visites i excursions als llocs més rellevants de la població i província, curant de totes les gestions que havien de permetre aquesta avinentesa als simpàtics visitants, l'Associació de la Premsa local, en forma reeixidíssima.

No ens és possible—atenent a les dimensions de la nostra publicació—donar una resenya detallada de tot el desenvolupament del programa. Per

altra banda ho ha fet ja degudament nostre confrare «El País».

Assenyalarem, però, la importància de la idea exposada pel president de ia Federació Sr. Ribera-Rovira en la primera sessió de treball d'aquest Congrés, referent a la creació d'una Escola de Periodistes.

Entre altres, aquesta exposició mereix ésser estudiada curosament i activada.

Pot representar un avantatge per la premsa molt digne de tenir-se en compte i no cal dir ja el que significaria quant a la dignificació del periodista.

Encara es celebrà fora de programa una visita a les obres hidro-elèctriques d'Aitona.

El VI Congrés tindrà lloc, probablement, a Sabadell.

Ha mort a la nostra ciutat el violinista Teodor Werner

Mentre l'estaven operant de dues hèrnies que patia, deixà d'existir a l'Hospital de Sta. Maria l'eminent violinista holandés Teodor Werner.

Vingué a la nostra ciutat a principis del passat hivern i ja no s'en mogué.

Donà diversos concerts i malgrat comptar amb una edat avançada encara donava al seu art una fermesa i una elevació gens comunes.

Passava pels nostres carrers generalment sol i amb una fermesa que feia pensar que era llunyana encara la data del seu traspàs.

No ha sigut axí. L'Ateneu i la Unió Musical s'encarregaren de que el cadàver fos portat al repòs de la sepultura. D. E. P.

Metrópolis

L'empresa del Teatre Victòria ha tingut l'encert de presentar al públic la sorprenent joia cinematogràfica *Metrópolis*.

Es tracta d'una fantasia filmada per la casa *Ufa* on tot hi és esmerçat amb una cura i una tècnica tan depurada que fa d'aquesta producció una de les millors del film.

El prodigi d'una direcció tan competent com la de Fritz Lang ha fet possible que unassumpte tan complex i tan apassionat com el que s'hi desenrolla, es mantingui en el plànol d'elevació i àdhuc de comprensió gosariem a dir nivellat a tots els públics.

Per a ben aviat se'ns anuncia la projecció de *Varieté* una altra meravella de la cinematografia moderna.

Aquest número ha passat per la censura gubernativa.

Salvi
els
seus
ulls!

L'IRIDAL col'liri científic, guareix totes les malalties dels ulls. Un flascó 6 pessetes a totes les Farmacies. Demanéu l'interessant opuscle «Las enfermedades de los ojos» i us serà remés gratuïtament dirigint-vos a **Laboratori Hispano - Italià** RAMBLA CATALUNYA, 122. -- Barcelona.

IMPREMPTA «JOVENTUT», BLONDEL, 7.—LLEIDA.

CARLES I LLUIS GENÉ

COMISIONATS PRINCIPALS

De la companyia de segurs contra incendis LA CATALANA

Blondel lletra E, 1.er

LLEIDA

Teléfono núm. 259

“LLEIDA”

Revista d'Informacions i Estudis

ES PUBLICA ELS DIES 10 I 25 DE CADA MES

Redacció i Administració, Carme, 6 - 2.^{on}

ABONAMENT

TRIMESTRE.	3 Ptes.
SEMESTRE.	6 »
ANY.	12 »

PAGAMENTS PER AVANÇAT.

Les millors
Pel·lícules
perteneixen a la
Cinematográfica Verdaguer

SOCIETAT ANÓNIMA

Sucursal a Lleida
Marqués Villa Antonia, Núm. 6
Teléfono, 149

Grans Magatzems de Mobles
Casa SENTÍS

La casa millor assortida, la que ven i pot vendre a mes baix preu de Lleida per sa fabricació pròpia. Exposicions contínues en els aparadors i en l'interior, de jocs construïts en els meus tallers.

Especialitat en els mobles d'encàrrec dominant tots els estils.

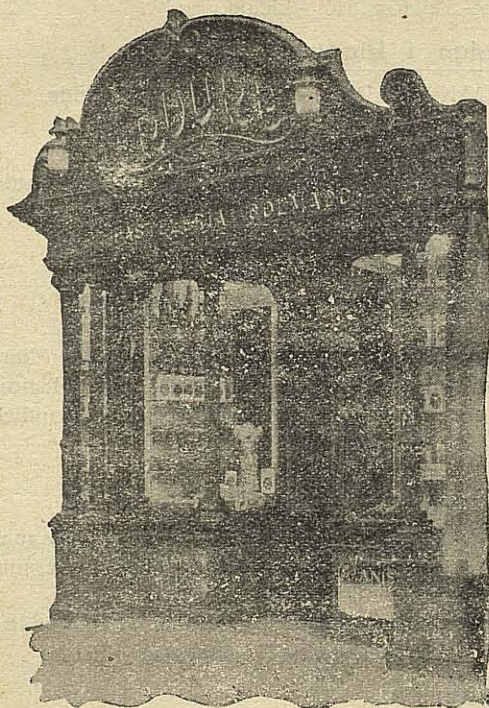
No deixi de veure l'exposició que té actualment.

Carrer de Sant Antoni, 2 i 4

(enfrent a la Catedral)

Teléfonos 549 i 550 - LLEIDA

INMENS ASSORTIT EN OBJECTES PER A REGALS

PROBI V. ELS RENOMENATS CARAMELS "ROURE"

TELÉFON NÚMERO 276

Plaça Constitució, 21 - LLEIDA

DOLCERIA
MONRABÁ

CAFÉS BONS I BARATS
DESDE 7'50 kg. i 0'30 ONSA
PREUS DE RECLAM
VENDA DEL CAFÉ «LA GARZA»
QUEVIURES I TOTS ELS ARTICLES
A PREUS REDUÏTS
SERVEI A DOMICILI

Carrer del Carme, 25 i 27 - Teléfono. 344

RELOTJERIA

DE

JOAN PALLARÉS

Es fan tota mena de composures :-: :-: Preus limitats

Major, 33 (Quiosc)

LLEIDA

Relotges elèctrics MORÓN.

Llista d'adreces útils que recomanem

Acadèmies de Comerç

ACADEMIA MARTINEZ.—Comptabilitat - Comerç - Idiomes.—Rambla de Ferrán, 36-2.º - Lleida.

Cafés i Bars

GRAN CAFÉ DEL COMERÇ. — R. Ferrán, 2 Lleida.

BAR L'AS. — Berenars econòmics, Rambla Ferrán, 15-Lleida. Telèfon 350-(Enfront de Correus).

Cases de Canvi

M. SALA ROURE. — Rambla Ferrán, 4, pral. - Telèfon, 518 - Lleida.

Col·legis

ESCOLA BALMES.—Primera Ensenyança - Ba chillerat i Magisteri.—Rambla Ferrán 36-2.º - Lleida.

Corredors de Comerç

ENRIC BORRÁS MELGOSA. — Clot de les Monjes, 8 pral- 2.ª - Telèfon, 499 - Lleida.

MARIUS SOL MESTRE. — De 10 a 1, Banc d' Espanya - Rambla d' Aragó, C., entressol - Lleida.

Electricistes

CLAUDI BAIGET.-Maquinària i materials elèctrics, vendes al major i detall. — Plaça Llibertat, 2 Telèfon, 38 - Lleida.

OCTAVI PEREÑA. — Màquines i material elèctric. - Baixada de la Trinitat, 6 - Lleida.

MIQUEL RIBELLES.—Fars i instal·lacions elèctriques per a llum i força. - Parallamps, Acumuladors, Transformadors i Reparació de Gramòfons. - Clavell, 5. - Lleida.

Farmàcies

MIRET.—Centre d'específics. - Plaça de la Sal, 15 i 17 - Lleida.

TARRAGÓ I RIBELLES.—Anàlisis Químics i Investigacions Clíniques. - Major, 7 - Lleida.

Ferreteries

JOSEP ALMACELLAS. — Porxos de Baix, 11 i 12. - Lleida.

Hotels i Fondes

ANTIGA POSADA D'AGRAMUNT. — Ramón Castellà. - Estererí, 12 - Telèfon, 133. - Lleida.

Impremtes

SEGELLS DE GOMA.—J. Esteve, Cavallers, 4 Lleida.

IMPREMTA PAGÉS. — Avinguda Blondel, 33 Lleida.

Llevadores

MERCÉ BUSQUETS. — Professora en parts i Cirurgiana. - Villa Solé (enfront del Teatre Camps Elisis). - Lleida.

Llibreries

CASA BENET.—Llibreria i Objectes d' Escriptori., Llibres de tota mena en català i castellà, Màquines d'escriure «Underwood». P. Sal, 7 - Lleida.

Merceries

EMILI DURÓ SOLANES.—Magatzems de Merceria i novetats. - Plaça Sal, 8 - Telèfon. 302. Lleida

CAMIL ADELL.—Gèneres de punt. - Major, 7 i Blondel, 7. — Lleida.

Metges

E. TWOSE. — Especialista en enfermetats de la boca i dents. - Telèfon, 367. - Plaça de la Sal, 17 principal - Lleida.

Mosaics

FRANCESC NADAL. — Fàbrica de Mosaics (la més antiga de la Capital) Passeig de Prat de la Riba. - Telèfon, 546. - Lleida.

Música i Pianos

JOAN GUARRO.—Cavallers, 65. - Lleida.

Procuradors

FRANCESC MATEO MONTULL.—Procurador dels Tribunals.—Major, 7, 1.ª - Lleida.

Recaders i Transports

LA PALLARESA. — Agència de Transports. — Carrer Cabrinetty, 15 - Lleida. - Telèfon, 232.

R. SETÓ I FILLS. — Recaders directes i diaris a Barcelona en combinació amb les poblacions més importants d'Espanya. - Barcelona: Montlleó, 217. - Lleida: Estererí, 4.

Tallers

CICLES MAZARICO. — Bicicletes varies marques. - Accesoris, Vendes al comptat i a termini. Rambla de Ferrán, 11. - Lleida.

JOAN VILA.—Tallers de Fundició i Maquinària. Cardenal Remolins, 8 - Telèfon, 107. - Lleida.

Tocineries

RAMÓN FARRÉ.—Tocineria. - Especialitats en pernills i embutits. Carme, 62, Telèfon, 300 - Lleida.

Farmacia i Laboratori
— DE —
TARRAGÓ I RIBELLES

Análisis Químics
Investigacions Clíniques

Major, 70 - Teléfon 123
LLEIDA.

TALLER DE REPARACIÓ
I CONSTRUCCIÓ DE
MAQUINARIA

RAMÓN GONZALEZ

CARRER CLAVÉ, NÚM. 23
LLEIDA

Relotges de torre MORÓN.

RAMÓN BORDALBA ARMENGOL
NAS, GOLA, ORELLES
Plassa de la Sal, 15, 2.^{on} - 1.^a
LLEIDA.

J. Castellví Miró

Es serveixen tota
mena d'articles per
a tots els esports.

Major, 27 i Blondel, 14 - Tel. 244
LLEIDA.

llanes i Miraguano

Borres - Crin vegetal i tot
el referent al ram de Matalasseria

Francesc Garcia

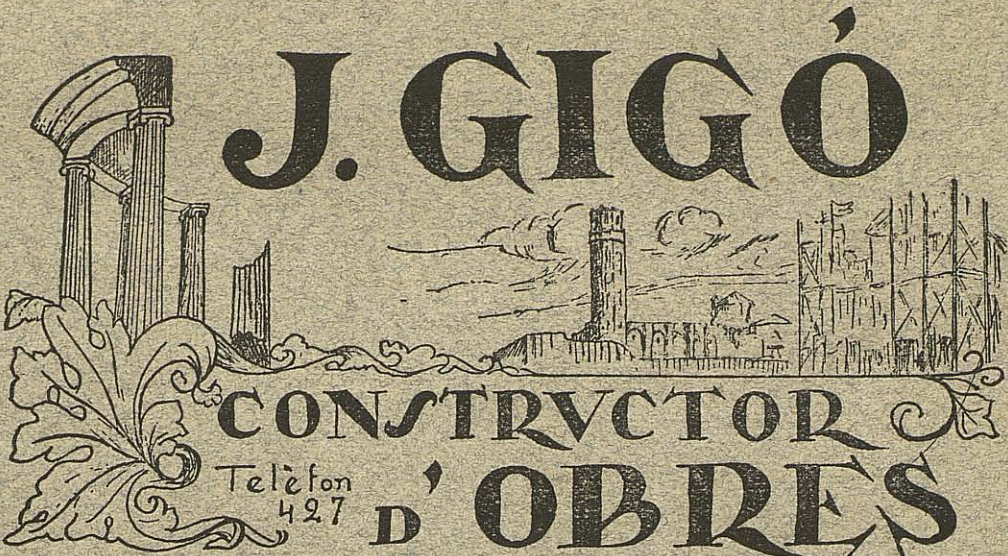
Es confeccionen Matalassos
de totes menes a domicili

Màquina especial
per ablanir llanes i borres

Magatzems: Carrer, Nort, 5
..... Teléfon, 65

Apartat Correus, núm.º 40

Lleida.

J. GIGÓ

CONSTRUCTOR

Telèfon 427

D'OBRES

ACADÈMIA 10 LLEYDA

Es aquí

ahon per
pocs diners comprareu
els millors CALÇATS
i els models mes
ELEGANTS

**CALZADOS
LA GRAN VIA**

RAMBIA FERNANDO 1, 3